

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. V. An per durationem actûs augeatur Habitus Charitatis & Gratiae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

mihi verius est. Sed : Esto antecedens, Negatur consequentia. Nam, ut jam dixi, habitus supernaturales non augentur ab actibus tanquam à causa physica, sed tanquam à causa Meritoria.

571. Obijciunt 2. Congruum videtur, ut is qui negligenter & remissè utitur donis acceptis, non premietur de novo. R. 1. Hoc argumentum & nimium, & nimis parum probare. Nimium probat, quia probat, ne quidem postea talem actum esse premiandum. Nimis parum probat, quia non probat de actibus aequaliter intensis : talis enim actus non fit cum negligentia, & tamen aduersarij idem affirmant de his, quod de remissis actibus. R. 2. Remissus operari non esse culpam, quando intentio non est sub præcepto. Adde etiam in sanctissimis viris frequenter non præcedere tantam illuminationem, quæ sufficiat ad eliciendum intensiorem actum : ergo tunc nulla est culpa.

572. Obijciunt 3. Quando Deus infundit primam Gratiā, non dat illam supra mensuram intentionis quam habeat dispositio : ergo idem dicendum est, quando dat augmentum Gratiæ. Respondetur concedendo totum in sensu legitimo : nempe augmentum Gratiæ secundum se spectatum, non debet esse majus quam sit gradus dispositionis : bene tamen potest augere Gratiā cum præexistente Gratiā : sicut qui habenti 90. fl. solvit decem quos debet, non dicitur solvisse plus quam debebat, eo quod adjectione decem florenorum fecerit ut alter haberet centum, cum tamen non debuerit centum.

573. Posset quis obijcere 4. ex nostra doctrina sequi augmentum Gratiæ in infinitum, quando actus durat per quadrantem, nam in quadrante dantur actus proportionales in infinitum. R. eandem difficultatem esse, si præmium detur in altera vita, sicut & de pœna. Nascitur autem difficultas ex difficultate Continui, & insuper etiam ex eo, quod quis actus Virtutum habeat sub se possibiles imperfectiores & imperfectiores actus infinitos, quos omnes debet excedere in præmio : ergo debet illius præmium esse infinitum. Sit ergo de hac difficultate,

CONTROVERSIA V.

An per Durationem Actus augeatur Habitus Charitatis & Gratiæ.

574. GRavis est difficultas in explicando, quomodo augeatur Gratiā & Habitus Charitatis per durationem Meritoriam actus honesti quem liberè conseruo. Nam talis duratio est utique laudabilis, & laudabilior est ille qui Deum amat per horam, quam qui tantum per quadrantem, ceteris paribus ; & hoc verum est siue actus intentionales sint Fluents, siue permanentes ;

Nam saltem exercitium longioris durationis metetur novum præmium.

575. Est igitur communis & vera sententia apud Suarez lib. 12. de Grat. c. 21. contra M. Banez, per durationem actus, si quidem sit libera, augeri præmium illi respondens, sicut etiam durationi actus peccaminosi respondet Nova & Major pœna.

In hoc tamen augmento explicando laborant Theologi, pressi communi difficultate Continui fluentis seu temporis.

576. Supponendum est, Triplicem principalem circumferri sententiam circa compositionem hujus Continui. Prima est Aristotelis, componentis tempus ex partibus divisibilibus in infinitum. Qui sequuntur Aristotelem, differunt inter se, quod aliqui præter partes admittant instantia realiter distincta à partibus, & quidem infinita ; alij verò negant hujusmodi instantia. Secunda Sententia est Zenonis, componentis tempus ex meris indivisibilibus realiter infinitis : quæ sententia est hodie satis deserta. Tertia quorundā RR. volentium pro se explicare Aristotelem, est, quæ tempus componit ex meris indivisibilibus, sed Finitis : sed inter se etiam differunt, quod aliqui hæc indivisibilia dicant habere virtutalem extensionem & æquivalentiam plurium indivisibilium in infinitum : de quo videri potest P. Sylvester Maurus in sua phys. q. 40. alij autem hanc virtutalem extensionem indivisibilium admittant quidem in Continuo permanente, negent verò in fluente. Hæc Tertia Sententia quamvis declinet incommoda quæ patitur sententia Aristotelis, nihilominus in præsentem etiam graviter vexatur. Nam quivis actus Meritorius in sua perfectione talis est, ut infra illum sint possibiles imperfectiores & imperfectiores in infinitum, quin unquam perveniat ad imperfectissimum, qui tamen singuli si existerent, essent laudabiles & meritorij ; Ergo ad minimum deberet vni respondere unum indivisibile Gratiæ, quia minus dari non potest : ergo perfectiori debet plus dari : ergo ad minimum duo indivisibilia : ergo actui qui est perfectior infinitis inferioribus, quorum iterum unusquisque habet alium imò infinitos imperfectiores infra se, debent pro præmio assignari infinita indivisibilia. atqui hæc sententia non admittit infinita indivisibilia : ergo tantum darentur finita : ergo vel aliquis gradus perfectionis illius actus non haberet correspondens præmium ; vel unum indivisibile redderetur pro pluribus gradibus ; & sic in effectu actus perfectior plus non consequeretur, quam actus imperfectior, quæ omnia sunt absurda.

577. Verum quia nostri instituti non est determinare quamnam ex his sententijs philosophicis sit vera, ideo conabimur ostendere, quantum res ipsa patitur, quomodo juxta singulas sit in præ-

fenti puncto procedendum; & ita quidem ut nulla Theologica difficultas remaneat, sed tota remaneat penes philosophos, solvenda in quovis Continuo naturali.

578. Prima Sententia quorundam fuit, omnem actum nostrum necessarium durare per aliquod Tempus determinatum, quod vocant minimum physicum: quia ergo non dantur in hora minima physica nisi finita, ideo non posse nisi finita exercitia nova libertatis dari, & sic non esse opus admittere augmentum infinitum.

Hæc sententia habet difficultatem in Angelis, qui possunt à suis actibus desistere ad libitum, quovis tempore assignabili; cognoscunt enim continuo motum cessandi.

579. Secunda Sententia est, nullum actum posse durare per merum instans, sed debere necessarium durare per tempus aliquod indeterminatum sumptum. Ita Vasquez, quem latè impugnat Suarez à n. 8.

Tertia est P. Suarez, Conink & aliorum, facientium discrimen inter primum instans, & cætera. (nam hi admittunt instantia distincta realiter à partibus) in primo instanti, ajunt, ponitur substantia actus, cui respondet magnum præmium: in alijs verò instantibus additur solum circumstantia durationis, quæ licet augeat meritum, non tamen in ea quantitate quæ responderet primo instanti, sed ita ut commensuretur cum partibus temporis, pro cujus successione successivè augetur.

Contra hanc Sententiam est. Singulis instantibus exercetur nova libertas: ergo est novum meritum: ergo Deus videt quantum præmij accrescat singulis instantibus: ergo si instantia sunt infinita, adhuc sequitur augmentum Gratia infinitum, & quidem æquale vni parti determinatæ, nempe ad minimum æquale illi determinatæ Gratia, quæ correspondet ultimo instanti terminativo, quo ille actus fuit terminatus: Ergo difficultas non solvitur ex eo, quod minus præmij detur pro conservatione, quam pro prima productione. Omnis ergo his responsionibus,

580. DICO 1. Qui admittunt modum definendi tam intrinsecum quam extrinsecum in actibus intentionalibus, possunt ad præsentem difficultatem respondere, concedendo, quod quando quis elicit actum meritorium, eumque continuat, detur præmium determinatum pro primo instanti; Negando tamen, dari præmium determinatum pro singulis instantibus sequentibus seorsim consideratis. Declaratur. Licet actus ille sit formaliter liber in singulis instantibus, datur tamen aliqua necessitas in illo actu durandi per infinita instantia, posito quod post primum instans conservetur; necessitas, inquam confusa & indeterminata; hoc ipso enim quod continuetur post

primum instans, continuatur per aliquod tempus nam post instans (secundum hanc philosophiam) sequitur pars temporis divisibilis in infinitum, adeoque continens indivisibilia copulativa finita. posito ergo quod actus continuetur per tempus instans, jam durat necessarium per tempus constans infinitis instantibus copulativis. Ergo propter hanc necessitatis speciem, dici potest non respondere præmium determinatum singulis instantibus, & contradistinctum à præmio correspondente cæteris instantibus, ac ipsi parti temporis.

581. Objici potest. Actus meritorius durans v. g. per horam, & desinens intrinsecum instanti terminativo horæ, minus meretur, quam actus durans per horam & simul etiam per instanti terminativum horæ: ergo instanti illi responderet Gratia determinata; ergo etiam in instantibus copulativis talis responderet, cum peioris conditionis. Responder P. Solus, negando, præmium posterioris actus fore magis merito prioris; quia illud indivisibile in meritis pro nihilo reputatur, & quia alioquin sequeretur præmium infinitum. Aliter respondet Lugo, concedit fore præmium majus posterioris actus, negat tamen inde sequi præmium infinitum, quod declarat hoc modo. Licet singula instantia post primum instans habeant solum vim incompletam ad merendum, hoc est, ad merendum simul cum alijs & partialiter, partialitate causæ, adhuc dici possent, singula instantia habere hanc vim, ut si sint terminativa, exigant ut detur præmium cum ipso instanti majus præmium aliquod indeterminatum, quam daretur parti sine illo instanti, relinquendo liberæ determinationi de quoad quantitatem illius præmij. neque enim pugnat talis modus exigentiæ, obligantis ad quid indeterminatum, ita ut in executione nunquam possit satisfieri huic debito, quin admittatur liberalitas ultra debitum. v. g. Si Deus promitteret non punire aliquem penâ æternâ, nunquam posset Deus satisfacere debito hujus promissionis, quin misceret novam liberalitatem: nam quodcumque cessaret à punitione, ita cessaret, ut et si suæ promissionis non teneretur tam citò cessare, sed posset eâ salvâ ulterius punire. Item in prædicta materia & sententia philosophica, quam in præfati supponimus, si alicui præcipiatur continere actum bonum post primum instans, non potest præcisè satisfacere huic præcepto, quin addatur quid non debitum ex præcepto: nam quocumque tempore durer actus post primum instans, potest minus durare, & satisfacere præcepto. Nunc ergo repugnat dari debitum ad aliquid indeterminatum, cui debito non possit satisfieri sine nova liberalitate non debita: sic ergo dici posset, instans terminativum actus boni exigere aliquod præmium indeterminatum, cujus determinatio pendeat ex liberalitate Dei, quæ det plus quam tenetur vi illius meriti. Quod si hæc tibi videatur

adhuc difficilia, imputa Sententia philosophica, componentem tempus ex partibus & instantibus.

§82. DICO 2. In Sententia eorum, qui docent actus nostros non posse definire intrinsece in instanti (prout Aristoteles sensisse videtur), ut bene advertit Pallav. ex infinitate instantium non probatur infinitum augmentum Gratia & Charitatis. Ratio est, quia nullum premium responderet instanti per se accepto, nisi primo instanti inceptions, propter specialem difficultatem quam habet principium in quovis opere, & quia alioquin posset in illo instanti coexistere Gratia peccato, quando elicitur actus Contritionis. Ceteris vero instantibus non responderet vllum premium, nisi illud quod responderet partibus, quia cum actus non possit in illis definire, consequens est, non exerceri in illis distinctam libertatem.

§83. DICO 3. In sententia negante Indivisibilia realiter superaddita partibus, dicendum est, quod sicut partes temporis sunt divisibiles in infinitum in partes proportionales, ita & augmentum Gratia; & sicut in hac philosophia parva quantitas non habet pauciores partes proportionales quam major, adeoque secundum hanc proportionem potest commensurari vnus palmus centum palmis, ita posset actui duranti per horam, dari minor gratia, quam actui duranti per centum horas, licet etiam illa habeat partes proportionales non pauciores quam posterior, & sic in augmento Gratia non aliter sequitur infinitum, quam defecto reperitur in intensione caloris, adeoque in hac sententia non remanet difficultas Theologica, sed sola Philosophica.

§84. Restat nunc videndum circa sententiam componentem tempus ex meris instantibus, sed finitis (sive ea sint virtualiter divisibilia, sive non) In hac sententia nulla est difficultas evitandi augmentum Gratia infinitum precise vi durationis. Cum enim omnis actus durer tantummodo certis instantibus finiti numeri, & pro quovis instanti detur etiam certus numerus finitus indivisibilium Gratia, finitum autem additum finito non faciat infinitum, sequitur illud augmentum fore finitum.

§85. Nihilominus contra hanc sententiam (quam prosteritur P. Herize, & teste Lyncao celebres Philosophi, & teste Card. de Lugo eam docent communiter hodie nostri Theologi Salmantenses, ac nunc post P. Maurum R.R. plurimi) urget difficultas supra posita, quae procedit de quovis actu meritorio, etiam si tantum per vnicum instans duraret.

§86. DICO 4. In hac sententia supponendum est, non omnem excessum Gratia consistere in excessu Intensionis, sed aliquando vnam gratiam excedi ab alia in perfectione Entitativa. Sicut enim Visiones Beatorum aliquando sunt inaequales solum secundum intensionem (si verum est, quod in actibus Intentionalibus de-

tur vera intensio) aliquando secundum Entitativam perfectionem, per quam vna extenditur ad plura objecta secundaria quam altera, & penetrat illa melius, ita in presenti dicendum est, Gratiarum inaequalitatem aliquando quidem consistere in inaequalitate intensionis, aliquando vero in diversa entitativa perfectione, propter quam hac numero Gratia est Radix Visionis melius penetrantis objectum primum, in ordine ad cognoscenda objecta vel plura vel perfectiora secundaria. Hoc supposito

§87. Facile explicatur, quomodo ad praemiandum certum & determinatum actum meritorium, supra infinitos quos habet possibiles infra se, non sit necesse dare infinita indivisibilia Gratia. Sicut enim Vna indivisibilis entitas actus meritorij aequivaleret imperfectioribus actibus finitis in infinitum, & sicut hoc objectum secundarium, v. g. Leo, aequivaleret imperfectioribus in infinitum, ita etiam vnum indivisibile huius determinatae Gratia aequivaleret imperfectioribus Gratia finitis in infinitum: quare jam praemiabitur hic numero actus supra inferiores per vnum etiam indivisibile Gratia perfectioris.

§88. Praeterea ad evitandam etiam immensam multiplicationem indivisibilium Gratia, non est necessarium, ut quoties sive pro duratione maiore, sive ex alio capite augetur meritum, augetur intensio Gratia, sed potest subrogari loco Gratia praecedentis, alia Gratia perfectior quoad entitativam, & sic jam excedet Gratiam praecedentem. Videatur Lugo de Incarn. d. 6. l. 2.

Dicit aliquis, hanc doctrinam de Inaequalitate Perfectionis esse excogitatum sine fundamento, contra communem sensum in scholis receptum.

§89. Responderi potest primo. Si praesens difficultas de augmento Gratia non potest commodè explicari, nisi supponendo hanc doctrinam, quae nullum inconueniens secum trahit, hoc ipsum est sufficiens fundamentum ad eam asserendam.

Responderi potest 2. Independentè à praesenti difficultate videri admittendam esse illam inaequalitatem substantialem Gratia; cuius rationem à priori reddit Card. Pallavicinus n. 321. his verbis. Verius censendum est, sicut actus meritorij sunt Heterogenei inter se, ita etiam premia esse Heterogenea, atque adeo partes Gratia habitualis non differre tantummodo secundum magis & minus, sed secundum perfectionem entitativam. Ratio à priori est, quia vbi res, quae compensantur, habent inaequalem perfectionem specificam vel entitativam, non possunt compensari per compensationes Homogeneas, quandoquidem perfectio vnius Speciei non potest esse talis, ut per suam solam multiplicationem omnino exaequet perfectionem omnium Specierum superiorum, & omnem multiplicationem in singulis earum. Et quamvis in commercio humano pecunia sit compen-

compensatio homogenea omnium mercium Specie differentium & inæqualium, id tamen provenit partim ex inopia, partim ex ignorantia humana, ratione quarum etiam commutantur inter se merces diversæ rationis, quas certum est, ferè nunquam esse omnino pares in æstimabilitate. At respectu Retributoris Potentissimi & Sapientissimi, qualis est Deus, debent omnia Merita diversæ rationis habere præmium quoque diversæ rationis; & idem dicendum est de demeritorum pœna, atque adeo de cruciatibus Purgatorij, vel Inferni.

Confirmatur autoritate S. Thomæ 3. p. 2. q. 7. a. 11. ad. 3. ubi cum posuisset Gratiâ Christi finitam esse, negat tamen eam posse adæquari per augmentum Gratiæ Habitualis alterius hominis, quia sunt diversæ rationis: unde sicut Virtus ignis quantumcunque crescat, non potest adæquare virtutem solis, ita Gratiâ alterius hominis quantumcunque crescat, non potest adæquare Gratiâ Christi.

CONTROVERSIA VI.

Quis Ordo Charitatis servandus sit inter se & proximum.

590. **C**ontingit, ut plurimum necessitas concurrat, quibus seorsim sumptis obligatus es- ses subvenire, simul autem omnibus succurrere non potes. Contingit item, ut necessitati alienæ subvenire non possis, nisi cum damno tuo, vel in bonis ejusdem rationis cum ijs, in quibus proximus necessitatem patitur, vel in bonis diversis; & tunc plures quæstiones practicæ emergunt, quis ordo Charitatis servandus sit, tum inter nos & proximum, tum inter ipsos proximos ad invicem comparatos, hoc est, cuinam præ altero succurrendum sit, si omnibus succurri non potest; vel qualenam damnum subire tenearis, ut proximo in necessitate succurras. Nunc de ordine inter nos & proximum dicamus. Semper autem in præsentī materia distinguendum est inter rō Licet fieri, & ex obligatione fieri. Sæpè enim licet nos proximo, aut proximum nobis præferimus, neque tamen id ex obligatione facimus.

591. Quæritur ergo 1. Quis ordo servandus sit inter nos & proximos quoad bona spiritualia. R. 1. Gratiâ Dei & Gloriam æternam propriam, semper obligaris tibi procurare, & velle potius quam proximo. Matth. 16. Quid prodest homini, si universum, &c. Unde, quando aliqui Sancti videntur carentiam Gloriæ, aut æternam etiam damnationem propriam, pro salute proximi exoptasse, vel id fecerunt ex amore Dei, & desiderio majoris divinæ gloriæ, præcindendo à culpa propria; Vel per quandam exaggerationem. R. 2. Boni Spiritualis proprii, sub nulla obliga-

tione positi, jacturam, licet subire potes pro spirituali & etiam temporali proximo, & pro juvandis parentibus potes differre angustias Religionis.

592. Quæritur 2. Quis ordo servandus sit inter nos temporalibus, præsertim vitæ, (nā de bonis fortunæ dicemus agentes de Eleemolynâ.) R. 1. Propriæ vitæ periculum & jacturam subire carere communitas, cujus tu membrum es, in necessitate constituta est, & jactura tui non est tam gravis ac jactura cæterorum. Quia bonum servatum est communi posthabendum. Idem dicendum est, si periclitetur persona necessitatis publica. Si verò minor est necessitas Republicæ, non teneris; esset enim lex taliter obsequii nimis acerba, & spectatâ humanâ conditione moraliter inobservabilis. R. 2. Privati potes periclitanti, vel etiam magis, non teneris subvenire cum probabili periculo propriæ vitæ: Licet tamen potes, si cætera sint paria, hoc est, si jactura non sit notabiliter magis perniciosa Republicæ, vel alijs, quibus adhuc necessarius es: neque ad hoc videtur esse opus speciali aliqui cussâ, ut amicitia, gratitudinis, &c. ut vultur Val. Palao, sed sufficit generalis ratio proximi, tradunt I. essius & Conink: & hoc ex regula generali Honestatis, traditâ lib. 2. Quia talis licet plus boni affert, quam mali. Quandoque tamen tenearis defendere proximum, cum læsione horius proximi, videatur Lugo. disp. 10. de just. l. n. 205. ubi tamen adverteo, aliquid ab hoc auctore sumari, quod ab eodem auctore n. 208. negatur, quia priore numero subintelligenda videtur pars. Quodque.

593. Quæritur 3. Quis ordo servandus in bonis diversi generis & ordinis. Preceptio notandum est, triplicem esse necessitatem, Levem, Gravem, & Extremam. Levis, vel gravis est, quam sine tuo auxilio, non nisi levi vel gravi conatu potest proximus superare: Extrema, quam moraliter est impossibile, sine tuo auxilio superare. Hoc posito R. ad Quæsitum. 1. Nos obligari te ad subveniendum necessitati spirituali proximi, cum jactura tuorum bonorum temporalium, nisi moraliter certò constet, tuo auxilio opus esse, & illud profuturum. R. 2. Te obligatum esse salutem spirituales proximi omnibus tuis bonis temporalibus fortunæ & corporis, adeoque & vitæ, præferre, si necessitas sit extrema. Nam Christus Jo. 14. dicit. Hoc est preceptum meum, ut diligatis invicem sicut dilexi vos. &c. Jo. 3. dicit Apostolus. In hoc cognovimus charitatem Dei, quia ille animam suam posuit pro nobis, ut nos debemus pro fratribus animas ponere. Talis necessitas esset, si ad baptizandum infantem, aliquin perituum, opus esset, te vitæ periculo exponi. R. 2. Necessitati gravi, sed non extremæ, non teneris cum periculo vitæ subvenire præcedente ex Charitate; nam quandoque ex officio & justitia